

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 15. januar 2010
Kontor: Lovafdelingen
Sagsnr.: 2009-792-1159
Dok.: LOJ42320

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 396 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 21. december 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup (DF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 396 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Vil ministeren sende udvalget oplysninger om, hvad der ligger af erfaringer fra udlandet i forhold til at belønne indsatte, der holder sig stoffri, og i hvilket omfang disse erfaringer kan bruges i Danmark?”

Svar:

1. Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at direktoratet primært er bekendt med de erfaringer vedrørende belønningssystemer for indsatte stofmisbrugere, som bruges i USA. Belønningspædagogikken, der betegnes ”contingency management”, er en fast bestanddel af en behandlingsmetode kaldet *hierarkisk terapeutisk samfund*.

Det hierarkiske terapeutiske samfund (HTS) er meget udbredt i USA, mens man i Europa i langt højere grad anvender det såkaldte demokratisk terapeutiske samfund (DTS). Forskellen består i, at HTS blandt andet anvender straf og belønning som metode til at opnå stoffrihed, mens DTS alene benytter sig af gruppevis og individuelt baseret samtaleterapi og adfærdstræning.

Adskillige undersøgelser har vist, at HTS, der indeholder elementer af belønning, er effektivt i forhold til at opnå stoffrihed under afsoning og at holde sig stoffri efterfølgende. Disse undersøgelser er baseret på amerikanske erfaringer, hvor HTS generelt er den mest udbredte metode inden for misbrugsbehandling sammen med Minnesotabehandling.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har endvidere oplyst, at der blandt andet er lavet undersøgelser af behandlingen i amerikanske fængsler af indsatte, som får stillet en tidligere løsladelse i udsigt, end de ellers kunne forvente, for til gengæld aktivt at følge en behandling. Resultaterne har vist, at både indsatte, som var meget tidligt i et behandlingsforløb, og indsatte, som var tæt på afslutningen, var stærkt motiverede af udsigten til denne belønning, og udsigten til belønningen vurderedes i sig selv at have en positiv indvirkning på gennemførelsen.

Der er flere forskellige typer af belønningssystemer, som alle kan betegnes som ”contingency management”. Nogle steder er der mulighed for at opnå flere fysiske privilegier under afsoningen, som f.eks. flytning til en mere attraktiv afdeling, større celler, adgang til bedre fritidsaktiviteter, mens belønningerne også kan gives i form af udvidet adgang til besøg,

mere tid uden for cellen, længere gårdture m.v. Disse former for belønning kan kategoriseres som goder, der gør selve frihedsberøvelsen og hverdagen i fængslet mere tålelig. Dertil kommer, at en belønning kan have et pædagogisk sigte. Dette forekommer, når belønningen er, at man gradvis tildeles mere ansvar for afviklingen af dagens program i form af organisering af indkøb, rengøring, madlavning og lignende.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har for at få spørgsmålet grundigere belyst sendt en høring til de - primært europæiske - lande, som er med i Round Table samarbejdet. Når der foreligger svar fra disse lande, vil Folketingets Retsudvalg blive orienteret om resultatet af høringen.

2. Direktoratet for Kriminalforsorgen har endvidere oplyst, at der i Danmark er få erfaringer med belønningssystemer i relation til stofmisbrugere. Dog var der med indførelsen af kontraktafdelinger på udvalgte fængsler i første halvdel af 1990'erne elementer af belønning. Således er der på kontraktafdelingerne i statsfængslerne i Nyborg og Ringe en hyppigere brug af kulturudgange end på almindelige fællesskabsafdelinger. Ligeledes benyttes – om end i meget begrænset omfang – straffuldbyrdeslovens hjemmel til hyppigere orlov. De indsatte er endvidere ”juniorer” i den første fase, og ”seniorer” i den anden fase. Når man tilhører gruppen af ”seniorer”, vil det medføre flere privilegier og større ansvar. En eventuel opgradering beror på et individuelt skøn.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har dog understreget, at kontraktafdelingerne ikke benytter begrebet *belønning*. I stedet tilstræbes, at de indsatte i kraft af den påvirkning, de udsættes for af personalet og de indsatte, der har været på afdelingen i længere tid, udvikler sig i positiv retning, således at de er i stand til at blive mere ansvarlige i hverdagen.

Også visse af de egentlige behandlingsafdelinger, hvor behandlingen forestås af udefrakommende personale, har elementer af belønning. Således er behandlingen ofte inddelt i faser/niveauer, hvor den indsatte ud fra en individuel vurdering kan ”rykkes op” og i sjældne tilfælde også ned med tab af status og/eller privilegier til følge. Belønningssystemer kan således også indeholde strafelementer eller i det mindste foranstaltninger, som alt andet lige kan blive oplevet som straf.

3. Fra den 1. april 2004 har der været mulighed for at blive prøveløsladt efter straffuldbyrdeslovens § 40 a efter afsoning af halvdelen af straf-

fen, hvis man har ydet en særlig indsats for ikke på ny at begå kriminalitet, såkaldte ”noget for noget-ordning”.

En særlig indsats kan f.eks. bestå i, at den indsatte under fængselsopholdet gennemfører et relevant uddannelsesforløb eller deltager i afvænningsbehandling for et eventuelt alkohol- eller stofmisbrug eller i et særligt adfærdskorrigerende program. Som eksempler på behandlingsprogrammer kan nævnes Cognitive Skills, Nye veje, Vredesprogrammet (Anger Management), Det voldsforebyggende program, ophold på behandlingsafdeling eller kontraktafdeling for stofmisbrugere eller placering i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 78 i behandlingsinstitution for stof- eller alkoholmisbrugere.

I 2008 var der 88 indsatte, der blev løsladt efter denne bestemmelse, hvoraf godt en tredjedel var indsatte, der havde været i misbrugsbehandling. Der foreligger endnu ikke tal for 2009.

4. Direktoratet for Kriminalforsorgen har afslutningsvis oplyst, at kriminalforsorgen for tiden overvejer, hvorvidt der, primært inspireret af den amerikanske model skal indføres et mere systematisk belønningssystem på en udvalgt behandlingsafdeling samt i givet fald hvilken belønningsmetode der bør anvendes. I disse overvejelser vil kriminalforsorgen inddrage relevante erfaringer fra udlandet.